

Presteforeningens respons på Bispemøtets vedtak sak BM 26/23 Universell utforming og viglede stillinger

1. Presteforeningen mener at Bispemøtet i sitt vedtak ikke har avklart godt nok spørsmålet om fysisk funksjonalitet som kriterium for egnethet for prestedtjeneste særskilt. Professor Inger Marie Lid har flere ganger stilt spørsmål ved om pkt. i i listen over kriterier for skikkethetsvurdering i høyere utdanning, som bare gjelder profesjonsstudiet i teologi, er slik å forstå at det sikter til fysisk funksjonalitet (i foredrag på Teologidagene 2022, artikkel i Luthersk Kirketidende 9/2022, s. 262, leserinnlegg i Vårt Land 3.8.2023). Presteforeningen vil be Bispemøtet presisere sin forståelse av dette punktet. Hvis formuleringen «studenten ikke er i stand til å utføre de yrkesmessige handlinger praksis krever» omfatter fysisk funksjonalitet, kan ikke Presteforeningen se at Bispemøtet har funnet kriterier som kommuniserer annet enn at «det kun er mennesker med fysisk funksjonalitet som kan fungere m.h.t. prestedtjeneste» (fra sammendrag, sak BM 26/23). Vedtaket viser ikke hvilken forståelse Bispemøtet har av dette. Presteforeningen mener at fysisk funksjonalitet i seg selv ikke kan være et kriterium for å nekte vigsling.
2. Vedtaket framstår som en revisjon av någjeldende kriterier for egnethetsvurdering i sin helhet. Presteforeningen mener det er en svakhet at forskjellen mellom skikkethetsvurdering i høyere utdanning og egnethetsvurdering gjort av biskopen som tilsynsperson ikke er drøftet i saksorienteringen, heller ikke hvordan disse to kvalitetssikringssystemene bør forholde seg til hverandre. I Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning er det klare regler for prosedyrer og ivaretagelse av studentenes rettsikkerhet. Dette elementet mangler i Bispemøtets vedtak som kun inneholder kriterier. Presteforeningen vil særlig etterlyse at det tydeliggjøres hvilke kilder til informasjon som kan brukes ved en vurdering av vigsling, samt kandidatens mulighet for kontradiksjon og ankemulighet.

Biskopenes egnethetsvurdering omfatter to elementer: En vurdering av kandidatens forankring i Den norske kirkes tro og normgrunnlag, og en vurdering av personlig egnethet for tjenesten og kommende yrkesoppgaver. Kriteriene knyttet til det første elementet er ikke konkretisert. Når det gjelder det andre elementet, er kriteriene a-i knyttet til personlig egnethet, kopiert fra forskriften for skikkethetsvurdering i høyere utdanning. Det har den fordel at studenter/kandidater får ett oversiktlig kriteriesett å forholde seg til. Svakheten er at det er ikke formulert lignende kriterier når det gjelder forankringen i Den norske kirkes tro og normgrunnlag. Bispemøtet bør konkretisere vurderingskriterier for å vurdere kandidatens forankring i Den norske kirkes tro og normgrunnlag.

I begge tilfeller er prosedyrene for egnethetsvurdering ikke beskrevet. Presteforeningen mener det er en kritisk mangel, særlig sett i lys av Kirkemøtets vedtak i sak KM 5/23 pkt. 3, siste punktum: «Det utarbeides forslag til regler om saksbehandling som rammer inn biskopens tilsyn». Et spørsmål som egnethetsvurdering for vigslet tjeneste har så inngripende konsekvenser for personene det angår, at det etter Presteforeningens oppfatning er et klart eksempel på behovet for saksbehandlingsregler knyttet til utøvelsen av biskopens tilsyn.

3. Ytterligere et spørsmål angår studentenes/kandidatenes personvern: Hvilken informasjonsdeling mellom biskop og andre instanser skal være mulig – og når, og med hvilke hjemler. Ved at kriteriene er like utdanningsinstitusjonenes kriterier – hvilket

forhold ser man for seg mellom biskop og studiestedene? Og vil biskopene utveksle informasjon seg imellom om kandidater som har fulgt et VTV-løp i et annet bispedømme, eller er nektet vigsling av en biskop?

4. Kriteriene a til i er kopiert direkte fra forskriften om skikkethetsvurdering i høyere utdanning. Flere av disse bør endres slik at de framstår som relevante på det tidspunktet man ber om vigsling, og studiet er fullført. Under utdanning må det være rom for utvikling, og endring. Ved vigsling bør kandidaten tilfredsstillende de forventninger kirken og samfunnet har til de som vigsles. Kriteriene må gjenspeile at studiesituasjonen er over, og at kandidaten nå er på vei inn i yrkeslivet som vigslet medarbeider. På den bakgrunn foreslår Presteforeningen følgende konkrete endringer:

Punkt d: Det virker lite relevant å henvise til studiesituasjonen når kandidaten er kommet så langt at vedkommende ber om vigsling. Ordene «i studiesituasjonen eller» bør strykes. Punktet blir da slik: *d. Kandidaten viser truende eller krekende adferd ovenfor brukere, konfidenter eller barn, unge og voksne i sårbare livssituasjoner.*

Punkt g: Det virker lite relevant å vise til profesjonsutdanningen når kandidaten er kommet så langt at vedkommende ber om vigsling. Ordene «profesjonsutdanningen og» strykes, «den» legges til foran «kommende yrkesrolle». Punktet blir da slik: *g. kandidaten viser liten grad av selvinnsikt i forbindelse med oppgaver i den kommende yrkesrollen.*

Punkt h: Dette virker som er et rart punkt å ta med når man nærmer seg slutten av studiet, og ber om vigsling. Det bør være uaktuelt å vigsle en person som viser uakseptabel adferd. Punktet kan forstås slik at det er en mulighet at man likevel blir vigslet hvis man virker til å være mottagelig for veiledning. Vi legger til grunn at punktene over er en utfyllende lista av hva man regner som uakseptabel adferd og kan derfor strykes, evt endres til: *h. kandidaten viser en uakseptabel adferd.*

5. Kriteriene som er listet opp er rettet mot de menneskene prestene møter som representant for kirken. Presteforeningen har over lang tid hatt fokus på presters og andre kirkelige ansattes arbeidsmiljø. Det å kunne fungere i et arbeidsmiljø må være en forutsetning for å gå inn i tjenesten som vigslet medarbeider. Dette mener vi bør adresseres i et eget punkt:

Nytt punkt: Kandidaten viser manglende vilje eller evne til å bidra til et godt og utviklende arbeidsmiljø for sine kolleger.

6. Presteforeningen ber Bispemøtet om å avklare disse vurderingskriterienes funksjon under Veien til vigslet tjeneste, og hvilke ressurser Bispemøtet vil sette inn når det er behov for å veilede kandidaten for å tilfredsstillende disse vurderingskriteriene.
7. Presteforeningen mener for øvrig at kriteriene for biskopenes egnethetsvurdering for vigslet tjeneste i Den norske kirke også burde knyttes til profesjonsetikken og Den norske kirkes etiske retningslinjer for ansatte.

Oslo 29.08.2023

Martin Enstad, leder